Jak se zachovati při rozvrhu přejímací ceny za zabraný majetek státem převzatý ohledně závazků vyplývajících z reálního patronátu.

Ve věci rozvrhu přejímací ceny za nemovitosti převzaté státním pozemkovým úřadem od velkostatku Ch. (vložka zemských desk č. 362) učinila finanční prokuratura návrh na uložení uhrazovacího kapitálu za povinnosti reálního patronátu na velkostatku váznoucí, odvolávajíc se na předpisy exekučního řádu §§ 219 a 224.

Zemský soud návrh ten zamítl.

Vrchní zemský soud stížnosti nevyhověl. Důvody:

Finanční prokuratura přehlíží dva momenty. Ustanovení §u 219 ex. ř. předpokládá, že jsou tu podmínky, aby opětující se dávky, zástavně pojištěné, byly přikázány z výtěžku dražebního, a to jest možno podle § 214 č. 4 ex. ř. jedině, když jde o reální břemena, která mají býti vydražitelem převzata na srážku ceny trhové. Leč patronát podle platného práva lit. i § 20 tractatus de juribus incorporabil., které, poněvadž k nové úpravě zákonné slibované v §u 32 zák. ze 7. 5. 1874 č. 50. ř. z. nedošlo, platí podle čl. XIV. úv. zák. k ex. ř., přechází akcessoricky na nového nabyvatele i při zcizení, tedy singulární sukcessí, bez započtení na cenu trhovou, a tvoří věcná břemena přecházející ipso jure, aniž by bylo třeba zápisu knihovního na nabyvatele. (Rozhodnutí nejv. správ. soudu z 8. 1. 1899 č. 6349 sbírka Budwinsky.) Tomu nevadí dohoda státního pozemkového úřadu s bývalým majitelem, že nepřejímá práv a břemen patronátních, poněvadž to jest smlouva mezi stranami, podle níž veškerá práva a břemena zůstávají dosavadnímu vlastníku, ale která nemůže býti na újmu veřejnoprávním závazkům, za jaké nevyhnutelně pokládati jest právo církevní, pokud v platnosti zachováno, resp. uznáno, jak se stalo citovaným zákonem z r. 1874 ohledně poměrů patronátních. Ostatně svémocné vymknutí se povinnostem patrona bez svolení církevních úřadů bylo by i neplatno. (Dv. dekr. z 3. 9. 1784 a 19. 10. 1784.) Mimo to přehlíží stěžovatelka, že nepřihlašuje zadržené dávky za poslední tři leta, jimž by příslušelo výsadní pořadí podle § 216 č. 2. ex. ř., nýbrž uhrazovací kapitál, jenž by mohl podle téhož §u č. 4 přijíti na řadu ve svém knihovním pořadí, tedy aspoň za zadrželými veřejnými dávkami, a nemůže míti stejného pořadí s přihlášenou dávkou z nemovitého majetku, požívající zákonného práva zástavního a výsadního pořadí. Nemohlo by tedy na uhrazovací kapitál za dávky patronátní

dojíti, kdyby požadavek ten byl odůvodněn, ježto dávkou z majetku jest přejímací cena úplně vyčerpána.

Nejvyšší soud k dovolací stížnosti fin. prokuratury ponechal sice usnesení v odpor vzatá nezměněna, avšak uložil soudu prvé stolice, aby nejprv finanční prokuratuře, jako zástupkyni kostelů a far v Častalovicích, Týništi a Voděradech uložil, aby se ve lhůtě, kterou jí zároveň ustanoví, vyjádřila, zdali žádá za přikázání nároku, o nějž jde, po případě i beze srážky z přejímací ceny, a aby, bude-li toto vyjádření v dané lhůtě podáno a bude kladné, o nároku tom dále jednal a rozhodl.

Důvody: Právní povahu patronátu věcného vytkl nejvyšší soud v rozhodnutí č. 1849 Sbírky Vážného, na jehož důvody se odkazuje. Tam vysloveno, že patronát jest soubor práv a závazků, což jedno od druhého se zásadně děliti nedá, a že rozdělí-li se statek, s nímž patronát reální tak spojen jest, že přechází na každého jeho nabyvatele, aniž třeba, aby v knihách byl vyznačen, nemůže se přes to patronát ani drobiti, ani zmnohonásobiti (což arci nevylučuje přiměřenou úpravu dohodou všech účastníků) a že v případě oddělení částí statku patronát zůstává u kmenového zbytku statku. Konečně uvažována tam i otázka, jak církevní ústavy, k jichž prospěchu patronátní břemena, na př. dávky připadají, mohou se proti ztenčení jistoty oddělením částí statku vznikajícímu hájiti a kdy. Ovšem tam šlo o otázku, přecházejí-li břemena patronátní na drobné pachtýře, mezi něž byl statek podle zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům z velké části rozparcelován, kdežto zde jde o případ podstatně jiný, kde stát přejímá valnou část statku na základě práva záborového. Konečný výsledek může tedy zde býti jiný, než tam.

V daném případě, v němž vrchní soud míní, že patronát přešel na nabyvatele, není ze spisů vidět, zdali stát převzal celý statek patronátní, nebo jakou část, a zda tato část je taková, že by ji pokládati bylo za kus statku, či zda kmenovým zbytkem je ta část, která zůstala dosavadnímu držiteli.

V prvém případě byl by s kmenem statku přešel patronát a tedy i jeho břemena na stát, v druhém zůstal by patronát s kmenem statku u jeho dosavadního držitele. Ale to by nevadilo, aby církevní ústavy, jichž prospěchu patronátní břemena slouží, hájily se proti ztenčování jistoty vznikajícím rozdělením statku, jemuž odporovati a zabrániti ovšem nemohly, protože nemohou zabrániti provedení záborového zákona. Dát se zajištění řádného vybývání břemen mysliti dobře i při zachování nedílnosti patronátu a nerozlučnosti jeho břemen a práv, a patrně

právě k tomu čelí návrh fin. prokuratury, vycházející ovšem z předpokladu, že patronát zůstane při dosavadním držiteli statku, tedy při zbytku jeho, a žádající za přikázání částky 28.044 Kč, kterou si představuje ve své stížnosti jako uhrazovací kapitál, který by, kdyby na to došlo, plnil úkol §u 219 ex. ř., zatím však, poněvadž je slíbena zákonná úprava naší otázky, zůstal v soudním depositu. Dejme tomu, že by došlo na plnění řečeného úkolu uhražovacího kapitálu, jak by se tu věc měla? Držitel kmenového zbytku statku zůstal by patronem, byl by tedy subjektem jak práv tak i závazků patronátních a povinen tedy i závazky sám za všecky plniti, avšak jistota za jeho patronátní povinnosti by se neztenčila, neboť na místo nemovitostí od kmenového statku oddělených nastoupil by peněžitý kapitál, vypočtený takovým obnosem, aby užitky (úroky) z něho, kryly takovou část břemen (dávek, služeb a pod.), která se má k celkové sumě břemen těch jako se má oddělená část statku k celému statku myšlenému ještě v jeho nerozdělenosti, čili z břemen by se vypočetl podíl vypadající na každou z obou částí podle jich hodnoty a podíl vypadající na část oddělenou (státem převzatou) by se zajistil kapitálem. Držitel kmenového statku jako patron plnil by všecky patronátní závazky, za to ale vybíral si úroky z kapitálu uhrazovacího, složeného nabyvatelem oddělené části, který by pak po tomto složení neměl s patronátem vůbec nic činiti, čímž by nedílnost patronátu zůstala a jistota nebyla ztenčena.

Kdyby naopak kmenovou částí statku byla část převzatá St. P. Ú., tož ovšem přešel patronát i s břemeny na stát jako nabyvatele té části a jednalo by se o jistotu vůči držiteli části druhé, v kterémž případě je zřejmo, že věc neměla by s rozvrhem přejímací ceny za část státem převzatou co činiti, ježto uhražovací kapitál nemůže býti hražen nejen z ní, ale vůbec ne přejímatelem, nýbrž ručil by zań jen držitel nepřevzaté části statku.

Konečně možno také, že by bylo nejvýš pochybno, která z obou částí má býti pokládána za kmenovou, kdež by pak nastala předem otázka, kdo to má rozhodnouti, kdyby se strany nedohodly.

Ale na štěstí zde se dohodly. V čl. IV. dohody z 8. 10. 1923 praví se, že St. P. Ú. nepřejímá žádných patronátních práv a břemen, což znamená, že patronát zůstává při držiteli nepřevzaté části. Ovšem doložiti dlužno, že sice podpis dohody předsedou St. P. Ú. je podáním tohoto úřadu došlým 26. 7. 1924 č. 16045 potvrzen, není však vidno schválení svěřenským soudem v odst. V. dohody vymíněné a budiž to proto především zjiště-

no přes to, že rozvrhové řízení, ač platná dohoda je jeho předpokladem, zavedeno a účastníci ničeho proti tomu nenamítali.

Nehledě k nedostatku tohoto výkazu, šlo by tedy vskutku o případ, že patronát zůstal u držitele nepřevzaté části a jedná se jen o pojištění oproti části přejaté.

Tomu pojištění by nevadilo, že St. P. Ú. v oné dohodě nepřevzal práva ani břemena patronátní, neboť tu jde čistě o smluvní poměr mezi předavatelem a přejímatelem převzaté části statku jenž zůstal bez účinku na právní postavení církevních ústavů, k jichž prospěchu břemena patronátní slouží a jichž práva dohodou nemohla býti dotčena, když v ní účastny nebyly, takže jim jejich práva, záležející právě v nároku na příslušné zajištění patronátních břemen, stále vyhražena zůstala.

Pakli ale úmluvou mezi předatelem a státem zůstal nedotčen poměr mezi státem a církevními ústavy a práva těchto ústavů na stát jako držitele převzaté části statku trvají, tož trvá důsledně i jejich korelát, t. j. patronátní závazky státu poměrně na převzatou část vypadající. A závazky ty jsou oproti státu jako přejímateli i samým zákonem zřetelně uznány, totiž v samém zákoně náhradovém v jeho §u 2ž, kde se praví že povinnosti v e ř e j n o p r á v n í, a k těm patří nesporně i závazky patronátní, přecházejí na stát dnem tam poznačeným. Tím ovšem není ještě rozhodnuta otázka, zda přecházejí beze srážky neb na srážku z přejímací ceny. Ta řešena je jinde. Čl. XIV. úv. z. k ex. ř. praví totiž, že nedotčeny zůstávají předpisy, podle nichž reální břemena k účelům církevním a školským přecházejí na vydražitele nemovitosti. Předpis ten je právě v cit. shora rozhodnutí č. 1849 sbírky Vážného dovolaný a v §u 32 zák. ze 7. 5. 1874 č. 50 ř. z. zachovaný v platnosti traktát de jur. incorp., podle něhož v případě prodeje statku patronát reální na něm vězící přechází jako akcessorium statku na nového držitele a rozumí se, t. j. je zahrnut jako duchovní leno v prodeji statku beze vší taxace a oceňování v penězích neb hodnotě peněžité sám sebou.

Podle těchto dvou předpisů přechází tudíž patronát na vydražitele nejen nutně a nevyhnutelně, ale i b e z z a p o č t e n í d o c e n y t r h o v é, čili on musí břemena patronátní nésti, aniž by si hodnotu jich směl srážet z kupní ceny.

Arci může se vydražitel práv patronátních vzdáti a proto mluví čl. XIV. úv. zák. k ex. ř. jen o převzetí břemen patronátních, ježto jen o ty může při rozvrhu ceny trhové jíti. A ovšem také jako článek ten, tak také traktát předpokládá prodej statku jako celku a nikoli odprodej jedné části, ale to nemá v případě,

že vskutku jde jen o částečný odprodej, za následek, že by kupec či vydražitel byl prost povinnosti vypořádati se mimo kupní cenu také na onu kvotu patronátních břemen, jež na odkoupenou část poměrně vypadá, nýbrž to znamená jen, že se nestane patrnou, nenabude tedy patronátních práv a ovšem také nestane se osobním dlužníkem patronátních povinností (dávek, služeb a pod.), nýbrž pouze dlužníkem reálním, jako držitel odkoupené části statku. Patron zůstane stále osobou závázanou k plnění, odkoupená část statku však ručí za nesplnění až do poměrné kvoty. Lze tu k vůli podrobnosti odkázati na zákonodárství o různých veřejných dávkách, jež jedné osobě ukládají povinnost platební a jiné vedle ní povinnost ručební (Haftungspflicht).

Ale tento celý právní stav založený článkem XIV. úv. zák. k ex. ř. a citovaným traktátem v něm zahrnutým platí právě také v případě rozvrhu přijímací ceny za zabrané nemovitosti státem převzaté, neboť § 47, i náhr. zák. praví, že cena ta se rozvrhne podle zásad o rozvrhu nejvyššího podání za nemovitosti v dražbě prodané, k zásadám těm ale patří také zásada, že břemena patrnátní musí vydražitel či kupec převzíti bez započtení do nejvyššího podání či kupní ceny, zde tedy ceny přejímací.

Podle § 146 č. 3. ex. ř. musí totiž v dražebních podmínkách poznačena býti všecka břemena, jež vydražitel musí převzíti bez započtení do nejvyššího podání, břemena ta pak udává § 150 ex. ř. a mimo jiné také právě náš čl. XIV. úv. zák. k ex. ř. Následkem toho, že jsou udána již v dražebních podmínkách, jež mají povahu kupní smlouvy, nemusí býti udána ještě jednou v rozvrhovém usnesení, akčkoliv v praxi se na příslušném místě rozvrhového usnesení pravidelně přece vytkne, že vydražitel dotyčné břemeno převzal bez započtení do nejvyššího podání a že tedy se z nejvyššího podání nic na ně nepřikazuje, nebo se docela přímo řekne, že břemeno to se ve smyslu dražebních podmínek přikazuje k převzetí bez započtení do nejvyššího podání či bez srážky z něho.

Při rozvrhu přejímací ceny podle §u 47 náhr. zák. však žádné dražební podmínky nepředcházejí, poněvadž není dražby, a jest tedy třeba břemena předcházející beze srážky z přejímací ceny uvésti. Mimo naše břemena patronátní jsou to na př. služebnosti nezbytné cesty, jež se podle § 20 zák. ze 7. 7. 1896 č. 140 ř. z. přikazují rovněž bez započtení do kupní ceny. Tyto zajisté že musí býti v rozvrhovém usnesení vytčeny, ale mezi obojími není jiného rozdílu, než že služebnost cesty je, patronátní bře-

meno však nebývá v knihách zapsáno, rozdíl tento ale na otázku naši nemá zřejmého vlivu.

Tím také jest již zodpovědena otázka se namanující, má-li nárok církevních ústavů na přikázání poměrné kvoty patronátních břemen ve formě uhražovacího kapitálu bez srážky z přejímací ceny vyřízen býti v rozvrhovém řízení, či patří-li na pořad práva podle §u 33, 2 a 34, 2 zák. č. 50/74 ř. z.

Nejvyšší soud již v rozhodnutí svém ze dne 24. března 1925 R I 206/25, na něž se St. P. Ú. poukazuje, podrobně provedl, že všecky sporné otázky v soudním řízení ve věcech agrární reformy se vyskytující musí vyřízeny býti v předepsaném pro ně řízení nesporném, jež podle §u 47 náhr. zák. platí místo řízení exekučního i pro řízení rozvrhové, a dodává zde k tomu vzhledem k danému případu ještě toto:

Dle § 47. 3 náhr. z. je o rozvrhovém roku vyrozuměti všecky úřady, povolané k vymáhání veřejných dávek a všechny osoby, pro něž »zapsána« jsou práva na převzatých nemovitostech, což, jak ve zdejším rozhodnutí ze dne 3. března 1925 R II 62/25, na něž se pozemkový úřad odkazuje, podrobně vyloženo, znamená tolik jako práva »váznoucí« na převzatých nemovitostech, proto že se to podle úmyslu zákonodárcova týče i práv, pro něž realita zavazena jest i bez knihovního zápisu, jako na př. příspěvky k vodnímu družstvu, jež patří k veřejným dávkám, zrovna tak jako dávky patronátní. Církevní ústavy, mající právo na patronátní dávky a jiná plnění jsou tedy tímto předpisem přímo vyzvány, aby své nároky přihlásily, by na ně zřetel vzat býti mohl, a jestliže tedy vyzvání tomu vyhověly, musí o vznesených jimi nárocích býti rozhodnuto.

Tím vším je věc dostatečně vysvětlena.

Poněvadž stát přejímá příslušnou kvotu patronátních břemen beze srážky z přejímací ceny — rozuměj stále v poměru k církevním ústavům na rozdíl od poměru k předavateli nemovitostí, s nímž učinil ohledně břemen těch dohodu, takže ten žádného nároku z příčiny břemen těch už vznášeti nemůže — tedy nevadí pranic, že přejímací cena jest ve smyslu § 216 č. 2 ex. ř. dávkou z majetku už vyčerpána. Finanční prokuratura jménem súčastněných kostelů ovšem navrhla přikázání z přejímací ceny, avšak dlužno přihlížeti k účelu jejího návrhu, jenž se nese k zajištění břemen, a tu jest navrhovatelům zajisté zcela lhostejno, půjde-li přikázání na účet přejímací ceny či beze srážky z ní, hlavní věcí jim je, aby přikázání se stalo. Poněvadž pak jde o řízení nesporné, nesmí se přihlížeti k nepodstatným formálnostem a tím účastníkům působiti škodu (§ 2 č. 10 nesp. pat.). Věc

se dá prostým vyzváním, aby se finanční prokuratura v té příčině přesně vyjádřila, uvésti do úplného pořádku, odtud tedy prvý příkaz prvému soudci shora ve výroku daný. Doložiti jen jest, že už z jednání plyne, že úmysl finan. prokuratury nese se patrně i k přikázání beze srážky z ceny přejímací, protože při jednání dne 11. prosince 1924 souhlasila, aby celá přejímací cena byla přikázána na dávku z majetku a přece při svém návrhu setrvala a ve stížnostech setrvává.

Avšak tito rozhodnutím řešena pouze posud otázka, že na stát jako nabyvatele převzaté části patronátního statku přešla poměrná kvota břemen patronátních a on že je musí převzíti beze srážky z přejímací ceny: výpočet této kvoty podle poměru hodnot obou částí statku a způsob přikázání, zda se má státi navrženým zřízením uhražovacího kapitálu či kterak jinak, to zůstává předmětem jednání, které o tom ještě vůbec zahájeno nebylo, a nového rozhodnutí prvé stolice. Doložiti k tomu jen jest, že všecka potřebná šetření provede soud dle nařízení § 47, 1 náhr. z. v nesporném řízení, tedy ve smyslu § 2 č. 5 nesp. pat. a že dle § 214. 2 ex. ř. mohou se účastníci dohodnouti a tudíž s příslušným schválením ohledně církevních ústavů modus zvoliti, jenž povaze případu bude nejlépe vyhovovati. Dohodnutí může také vyzníti v ten smysl, že vyčkají, až zákon o dávce sám otázku vyřeší.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze 7. dubna 1925 R I 295/25. *K.*

K výkladu §u 6 zákona o ochraně nájemníků.)*

Navrhnouti zrušení exekuce dle § 40 ex. ř. oprávněna jest jen strana povinná. Stěžovatelky v této exekuční věci povinnou stranou nejsou. Exekuce byla povolena proti jejich otci. Že by jeho povinnost byt vykliditi byla přešla na ně, odpůrce do podání jejich návrhu ani netvrdil, neřku-li tedy prokázal listinami v § 9 ex. ř. blíže naznačenými. Ani kdyby podle § 34 ex. ř. vymáhající strana v exekuci povolené proti J. W., nyní zemřelému, pokračovala proti jeho pozůstalosti, netýkalo by se to nijak stěžovatelek, protože ony návrh zrušovací podaly vlastním jménem a ne jako dědičky; nehledě ani k tomu, že není průkazu, že by byly podány dědické přihlášky. Stranou v této exekuční věci se stěžovatelky nestaly ani v důsledku předpisů § 6 zák. o ochraně nájemníků. Ustanovení obsaženého v jeho 1. odstavci nelze

---

*) Srv. nyní zák. z 26. března 1925, č. 48 Sb. z. a n.